Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 28 juli 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Immateriella rättigheter — Direktiv 2004/48/EG — Artikel 14 — Kostnader för förfarandet — Advokatkostnader — Schablonmässig ersättning — Maximibelopp — Kostnader för sakkunnig rådgivare — Ersättning — Krav på att den förlorande parten ska ha gjort sig skyldig till ett fel”

I mål C-57/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Hof van beroep te Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen, Belgien) genom beslut av den 26 januari 2015, som inkom till domstolen den 9 februari 2015, i målet

United Video Properties Inc.

mot

Telenet NV,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.L. da Cruz Vilaça samt domarna F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits och M. Berger (referent),

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 januari 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— United Video Properties Inc., genom B. Vandermeulen, avocat, och D. Op de Beeck, advocaat,

— Telenet NV, genom S. Debaene, advocaat, och H. Haouideg, avocat,

— Belgiens regering, genom J.-C. Halleux och J. Van Holm, båda i egenskap av ombud, biträdda av E. Jacubowitz, avocat,

— Nederländernas regering, genom M. Bulterman och M. de Ree, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: nederländska.

— Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom F. Wilman, i egenskap av ombud,

och efter att den 5 april 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45, och rättelse i EUT L 195, 2004, s. 16).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan United Video Properties Inc. och Telenet NV. Målet rör de kostnader för förfarandet som United Video Properties Inc. ska ersätta Telenet för efter att ha återkallat ett överklagande i ett patentmål i vilket Telenet var motpart.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I skälen 10, 17 och 26 i direktiv 2004/48 anges följande:

”(10) Syftet med detta direktiv är att tillnärma lagstiftningarna [i medlemsstaterna] för att uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden.

…

(17) Beslut om de åtgärder, förfaranden och sanktioner som anges i detta direktiv bör i varje enskilt fall ske så att vederbörlig hänsyn tas till omständigheterna i det enskilda fallet, inklusive särdragen hos de olika typerna av immateriella rättigheter och, när det är lämpligt, om intrånget har begåtts avsiktligt eller oavsiktligt.

…

(26) För att rättighetshavaren skall erhålla ersättning för den faktiska skada som har orsakats av ett intrång som har begåtts trots att intrångsgöraren visste eller rimligen borde ha vetat att det utgjorde ett intrång, bör skadeståndet fastställas med beaktande av alla relevanta aspekter, såsom rättighetshavarens inkomstförlust, den otillbörliga vinst som intrångsgöraren har gjort och, i förekommande fall, ideell skada som rättighetshavaren har lidit. … Syftet är inte att införa ett straffliknande skadestånd, utan att införa en möjlighet till ersättning baserad på en objektiv beräkningsgrund som samtidigt beaktar rättighetshavarens kostnader, t.ex. kostnader för identifiering och utredning.”

4 Direktivets artikel 3 har rubriken ”Allmän skyldighet”, och där föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall tillhandahålla de åtgärder, förfaranden och sanktioner som är nödvändiga för att säkerställa skyddet för de immateriella rättigheter som omfattas av detta direktiv. Åtgärderna, förfarandena och sanktionerna skall vara rättvisa och skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma och inte medföra oskäliga tidsfrister eller omotiverade dröjsmål.

2. Åtgärderna, förfarandena och sanktionerna skall också vara effektiva, proportionella och avskräckande och skall tillämpas så att hinder för lagenlig handel inte uppkommer och så att missbruk inte sker.”

5 I direktivets artikel 13, som har rubriken ”Skadestånd”, anges följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att de behöriga rättsliga myndigheterna, efter ansökan från den skadelidande parten, förpliktar den som har begått immaterialrättsintrång och som visste eller rimligen borde ha vetat att han eller hon ägnade sig åt intrångsgörande verksamhet, att betala ett skadestånd till rättighetshavaren som är lämpligt i förhållande till den faktiska skada som denne har orsakats till följd av intrånget,

…

2. För de fall då en intrångsgörare har begått ett immaterialrättsintrång utan att ha vetat eller rimligen borde ha vetat om det, får medlemsstaterna föreskriva att de rättsliga myndigheterna får förordna om återbetalning av vinst eller betalning av skadestånd som kan vara fastställt i förväg.”

6 I artikel 14 i direktiv 2004/48, vilken är rubricerad ”Kostnader för förfarandet”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet och andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten, i allmänhet ersätts av den förlorande parten om det inte är oskäligt.”

Belgisk rätt

7 Enligt artikel 827.1 i Gerechtelijk Wetboek (domstolsprocesslagen) ska en part som återkallar sin talan åläggas att ersätta de rättegångskostnader som uppkommit.

8 I artikel 1017.1 i denna lag föreskrivs följande:

”Ett slutligt avgörande medför att den tappande parten, ibland ex officio, förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna …”

9 I artikel 1018 i domstolsprocesslagen föreskrivs följande:

”Kostnaderna omfattar:

…

6° ersättning för processkostnader, i enlighet med artikel 1022,

…”

10 I artikel 1022 i domstolsprocesslagen föreskrivs följande:

”Ersättningen för processkostnader utgör en schablonmässig ersättning till den vinnande parten för advokatkostnader och advokatarvoden.

Genom kunglig kungörelse, som antas efter konsultation med ministerrådet, fastställs minimi- och maximibeloppen för ersättningen för processkostnader, vilka bland annat beror på måltypen och tvistens betydelse.

På begäran av en av parterna kan [domstolen] med angivande av särskilda skäl besluta att sänka eller höja ersättningen inom gränserna för de maximi- och minimibelopp som har fastställts av Konungen. …

En part kan inte bli skyldig att ersätta den andra parten för dennes advokatkostnader med mer än det belopp som ska utges såsom ersättning för processkostnader.”

11 I Koninklijk Besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat (kunglig kungörelse av den 26 oktober 2007 om fastställande av taxan för ersättning för processkostnader och om fastställande av ikraftträdandet av artiklarna 1–13 i lagen av den 21 april 2007 om ersättningsgilla advokatarvoden och advokatkostnader) (*Belgisch Staatsblad*, 9 november 2007, s. 56834), fastställs grundbeloppen samt minimi- och maximibeloppen för den ersättning för processkostnader som avses i artikel 1022 i domstolsprocesslagen. I artikel 2 i den kungliga kungörelsen regleras ersättningen för processkostnader i mål där anspråken kan uppskattas i pengar. Där anges att ersättningen kan variera mellan 75 euro (minimibeloppet, vilket är tillämpligt när anspråket uppskattas till högst 250 euro) och 30 000 euro (maximibeloppet, vilket är tillämpligt när anspråket uppskattas till mer än 1 000 000,01 euro.

12 I mål rörande anspråk som inte kan uppskattas i pengar uppgår, enligt artikel 3 i den kungliga kungörelsen av den 26 oktober 2007, grundbeloppet för ersättning för processkostnader till 1 200 euro, minimibeloppet till 75 euro och maximibeloppet till 10 000 euro.

13 I artikel 8 i kungliga kungörelsen av den 26 oktober 2007 anges att grundbeloppen, samt minimi- och maximibeloppen för ersättningen för processkostnader är knutna till konsumentprisindex, och att varje ändring med tio procentenheter uppåt eller nedåt medför en ökning eller minskning med tio procent av de belopp som avses i bland annat artiklarna 2 och 3 i kungörelsen.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

14 United Video Properties, som var innehavare av ett patent, väckte talan mot Telenet i Belgien. Bolaget yrkade att domstolen skulle fastställa att Telenet hade gjort intrång i patentet, förbjuda svarandebolaget att fortsätta med intrånget och förplikta det att ersätta rättegångskostnaderna.

15 I dom av den 3 april 2012 ogillade Rechtbank van koophandel te Antwerpen (Handelsdomstolen i Antwerpen, Belgien) talan och ogiltigförklarade patentet. Genom domen ålades United Video Properties att till Telenet utge ersättning för de processkostnader som uppkommit i första instans med ett belopp på 11 000 euro, vilket motsvarar maximibeloppet enligt artikel 3 i den kungliga kungörelsen av den 26 oktober 2007, efter justering med tillämpning av artikel 8. United Video Properties överklagade domen till Hof van beroep te Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen, Belgien).

16 United Video Properties beslutade emellertid att återkalla sitt överklagande. Efter återkallandet av överklagandet yrkade Telenet att United Video Properties skulle förpliktas att utge 185 462,55 euro i ersättning för advokatkostnader och 40 400 euro i ersättning för kostnaderna för anlitandet av ett ombud med specialistkunskaper inom patentområdet.

17 Det framgår av beslutet om hänskjutande att målet vid Hof van beroep te Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) nu enbart handlar om vilka kostnader som United Video Properties är skyldigt att ersätta Telenet för. Enligt den belgiska lagstiftningen kan Telenet nämligen inte begära att få ersättning för sina kostnader för advokatarvoden med ett belopp överstigande

maximibeloppet på 11 000 euro per instans. Vad gäller de arvoden som utbetalats till ett patentombud saknar Telenet, enligt rättspraxis från Hof van Cassatie (Kassationsdomstolen, Belgien), rätt att få ersättning för dessa från United video Properties, förutom om Telenet kan visa att United video Properties hade gjort sig skyldigt till ett fel genom att inleda eller fortsätta förfarandet och att kostnaderna för anlitandet av ett ombud med specialistkunskaper inom patentområdet var en oundviklig konsekvens av detta.

18 Telenet gjorde dock gällande att dess kostnader vida hade överstigit 11 000 euro per instans. Bolaget anförde bland annat att den belgiska lagstiftning som är i fråga i det nationella målet strider mot artikel 14 i direktiv 2004/48, och att denna artikel inte lämnar något utrymme för medlemsstaterna att införa vare sig en övre gräns på 11 000 euro per instans för ersättningen för advokatkostnader, eller ett krav på att det ska ha begåtts ett fel för att den vinnande parten ska kunna få ersättning för andra kostnader som denne har åsamkats.

19 Mot bakgrund av detta beslutade Hof van Beroep te Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande frågor till EU-domstolen:

”1) Utgör formuleringen ’rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet och andra kostnader’ i artikel 14 i direktiv 2004/48 hinder mot den belgiska lagstiftningen, vilken ger domstolarna möjlighet att ta hänsyn till omständigheter i målet och vilken innehåller ett system med varierande schablonmässiga taxor för ersättningen för advokatkostnader?

2) Utgör formuleringen ’rimliga och proportionerliga kostnader’ och ’andra kostnader’ i artikel 14 i direktiv 2004/48 hinder mot den rättspraxis enligt vilken kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare endast är ersättningsgilla om det har begåtts ett fel (inom eller utom avtalsförhållanden)?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

20 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 14 i direktiv 2004/48 ska tolkas så, att den utgör hinder mot en sådan nationell lagstiftning som den i det nationella målet, vilken föreskriver att den förlorande parten ska förpliktas att ersätta den vinnande partens kostnader för förfarandet, ger domstolarna möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i målet och innehåller ett system med schablonmässiga taxor och en absolut övre gräns för den ersättning som kan utgå för advokatkostnader.

21 I artikel 14 i direktiv 2004/48 uppställs principen att rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet som har åsamkats den vinnande parten i allmänhet ersätts av den förlorande parten, om det inte är oskäligt.

22 När det gäller innebörden av begreppet ”kostnader för förfarandet”, vilka ska ersättas av den förlorande parten, som återfinns i artikel 14 i direktiv 2004/48, konstaterar domstolen för det första att detta begrepp bland annat inbegriper advokatarvoden, eftersom direktivet inte innehåller något som kan föranleda slutsatsen att sådana kostnader – som i allmänhet utgör en betydande del av kostnaderna för att inleda ett förfarande till skydd för en immateriell rättighet – skulle falla utanför artikelns tillämpningsområde.

23 För det andra framgår det av skäl 17 i direktiv 2004/48 att vederbörlig hänsyn ska tas till omständigheterna i det enskilda fallet när det fattas beslut om de åtgärder, förfaranden och sanktioner som anges i detta direktiv. Detta mål skulle visserligen kunna anses tala mot att ersättningen för

kostnaderna för förfarandet fastställs schablonmässigt, med argumentet att ett sådant fastställande av kostnaderna varken garanterar att den vinnande parten erhåller ersättning för de faktiska kostnader som denna part har åsamkats i ett konkret fall, eller – mer allmänt – att samtliga omständigheter i det enskilda fallet beaktas.

24 Enligt artikel 14 i direktiv 2004/48 gäller medlemsstaternas skyldighet att säkerställa ersättning dock endast de ”rimliga” kostnaderna för förfarandet. Dessutom anges det i artikel 3.1 i direktivet bland annat att de förfaranden som tillhandahålls av medlemsstaterna inte får vara onödigt kostsamma.

25 Således skulle en lagstiftning med schablonmässiga taxor för ersättningen för advokatarvoden i princip kunna vara berättigad, förutsatt att den syftar till att säkerställa att de kostnader som ska ersättas utgör rimliga kostnader, med beaktande av faktorer såsom saken i målet, det belopp som tvisten avser eller den arbetsinsats som behövs för att skydda den aktuella rättigheten. Detta kan exempelvis vara fallet om lagstiftningen syftar till att se till att ersättning inte utgår för överdrivna kostnader som uppkommit på grund av att den vinnande parten har avtalat med sin advokat om osedvanligt höga arvoden, eller på grund av att advokaten har utfört tjänster som inte kan anses som nödvändiga för att värna den immateriella rättighet som målet rör.

26 Däremot kan kravet på att den förlorande parten ska ersätta de ”rimliga” kostnaderna för förfarandet motivera att artikel 14 i direktiv 2004/48 genomförs i en medlemsstat genom en lagstiftning innehållande schablonmässiga taxor som vida understiger de genomsnittliga taxor som i praktiken tillämpas för advokattjänster i den medlemsstaten.

27 En sådan lagstiftning skulle nämligen vara oförenlig med artikel 3.2 i direktiv 2004/48, där det anges att de förfaranden och sanktioner som föreskrivs i direktivet ska vara avskräckande. En talan om patentintrång skulle i avsevärd mån förlora sin avskräckande verkan om det förhöll sig så, att intrångsgöraren endast kunde åläggas att ersätta en liten del av de rimliga advokatkostnader som den skadelidande immaterialrättsinnehavaren åsamkats. En sådan lagstiftning skulle därmed strida mot huvudsyftet med direktiv 2004/48, som är att uppnå en hög skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden, vilket är ett syfte som uttryckligen nämns i skäl 10 i direktivet, i enlighet med artikel 17.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

28 När det gäller omständigheterna i det enskilda fallet framgår det, för det tredje, av själva lydelsen i den första frågan att den nationella lagstiftningen i det nationella målet i princip ger domstolen möjlighet att beakta sådana omständigheter.

29 Det framgår, för det fjärde, emellertid av artikel 14 i direktiv 2004/48 att de kostnader för förfarandet som ska ersättas av den förlorande parten ska vara ”proportionerliga”. Frågan huruvida dessa kostnader är att betrakta som proportionerliga kan dock inte bedömas utan hänsyn till de advokatkostnader som den vinnande parten faktiskt har haft, i den mån dessa är rimliga i den mening som beskrivs ovan i punkt 25. Även om kravet på proportionalitet inte innebär att den förlorande parten nödvändigtvis måste ersätta motpartens kostnader fullt ut, krävs det dock att den vinnande parten ges rätt till ersättning för åtminstone en betydande och lämplig del av de rimliga kostnader som denna part faktiskt har åsamkats.

30 Om en nationell lagstiftning, liksom den i det nationella målet, innehåller en absolut övre gräns avseende advokatkostnaderna, krävs det således att denna nationella lagstiftning säkerställer, för det första, att denna gräns återspeglar de taxor som i praktiken tillämpas för advokattjänster på immaterialrättsområdet, och, för det andra, att åtminstone en betydande och lämplig del av de rimliga kostnader som den vinnande parten faktiskt har åsamkats ersätts av den förlorande parten. En sådan lagstiftning kan nämligen inte hindra – och detta är särskilt fallet om gränsen har satts för lågt – att dessa kostnader uppgår till ett belopp som vida överstiger den uppställda gränsen, med följden att den ersättning som den vinnande parten skulle kunna göra anspråk på blir oproportionerlig, eller till och med i vissa fall betydelselös. Artikel 14 i direktiv 2004/48 förlorar då sin ändamålsenliga verkan.

31 Slutsatsen i föregående punkt påverkas inte av att det i artikel 14 i direktiv 2004/48 anges att denna inte ska tillämpas i de fall där det skulle vara oskäligt att låta den förlorande parten ersätta kostnaderna för förfarandet. Detta undantag hänger nämligen samman med de nationella regler som gör det möjligt för rätten att i ett visst fall undantagsvis frångå de allmänna reglerna om kostnaderna för förfarandet såvida en tillämpning av dem i just det fallet skulle ha lett till ett oskäligt resultat. Däremot kan skälighetsprincipen, på grund av principen som sådan, inte motivera ett allmänt och ovillkorligt undantag för ersättning av kostnader som överstiger en viss övre gräns.

32 Med hänsyn till det ovan anförda ska den första frågan besvaras på följande sätt. Artikel 14 i direktiv 2004/48 ska tolkas så, att den inte utgör hinder mot en sådan nationell lagstiftning som den i det nationella målet, vilken föreskriver att den förlorande parten ska förpliktas att ersätta den vinnande partens kostnader för förfarandet, ger domstolarna möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i målet och innehåller ett system med schablonmässiga taxor avseende ersättningen för advokatkostnader, under förutsättning att dessa taxor säkerställer att de kostnader som den förlorande parten ska ersätta är rimliga, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma. Dock utgör artikel 14 i direktivet hinder för en nationell lagstiftning som innehåller schablonmässiga taxor varigenom det, på grund av alltför lågt satta maximibelopp, inte säkerställs att åtminstone en betydande och lämplig del av de rimliga kostnader som den vinnande parten har åsamkats ersätts av den förlorande parten.

Den andra frågan

33 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 14 i direktiv 2004/48 ska tolkas så, att den utgör hinder mot nationella regler som innebär att kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare endast ersätts om den förlorande parten har gjort sig skyldig till ett fel.

34 För att besvara denna fråga ska det för det första erinras om innehållet i artikel 14 i direktiv 2004/48, där det anges att medlemsstaterna ska se till att rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet ”och andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten”, i allmänhet ersätts av den förlorande parten om det inte är oskäligt. Eftersom ingen bestämmelse i detta direktiv innehåller någon definition av begreppet ”andra kostnader” som medför att kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare faller utanför tillämpningsområdet för artikel 14, får detta begrepp i princip anses omfatta även denna typ av kostnader.

35 För det andra, och såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 79 i förslaget till avgörande, talas det i skäl 26 i direktiv 2004/48 om immaterialrättsinnehavarens ”kostnader för identifiering och utredning”, och dessa är ofta kopplade till tjänster som utförs av sakkunniga rådgivare. I detta skäl hänför man sig uttryckligen till den situationen att det föreligger en ”skada som har orsakats av ett intrång som har begåtts trots att intrångsgöraren visste eller rimligen borde ha vetat att det utgjorde ett intrång”, och skälet gäller således bland annat skadestånd som ska utges när intrångsgöraren har gjort sig skyldig till ett fel. Direktivet innehåller en bestämmelse som reglerar frågor om skadestånd, nämligen artikel 13.1. Av detta följer att ”kostnader för identifiering och utredning”, som ofta uppkommer före ett domstolsförfarande, inte nödvändigtvis omfattas av tillämpningsområdet för artikel 14 i direktivet.

36 För det tredje konstaterar domstolen att en extensiv tolkning av artikel 14 i direktiv 2004/48 – i den bemärkelsen att den förlorande parten i allmänhet är skyldig att ersätta de ”andra kostnader” som den vinnande parten har åsamkats, utan någon närmare precisering av vilken typ av kostnader det rör sig om – riskerar att ge den artikeln ett alltför stort tillämpningsområde, och därigenom frånta artikel 13 i direktivet dess ändamålsenliga verkan. Det betyder att detta begrepp ska ges en strikt tolkning och att det endast är kostnader som är direkt och nära kopplade till det aktuella domstolsförfarandet som ska betraktas som ”andra kostnader” i den mening som avses i artikel 14.

37 För det fjärde innehåller artikel 14 i direktiv 2004/48 inte något stöd för att medlemsstaterna skulle ha möjlighet att uppställa ett krav på att den förlorande parten måste ha gjort sig skyldig till ett fel för att ersättning ska utges för ”andra kostnader”, eller kostnader för förfarandet i allmänhet, i ett immaterialrättsligt mål.

38 Mot bakgrund av det ovan anförda finner domstolen att svaret på frågan huruvida det är möjligt att genom en nationell regel uppställa ett krav på att den förlorande parten måste ha gjort sig skyldig till ett fel för att ersättning ska utges för kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare, är beroende av kopplingen mellan dessa kostnader och det aktuella domstolsförfarandet, eftersom dessa kostnader endast är att betrakta som ”andra kostnader” enligt artikel 14 i direktiv 2004/48 om den kopplingen är direkt och nära.

39 Det kan sålunda inte anses föreligga en sådan direkt och nära koppling när det gäller kostnader för identifiering och utredning som har uppkommit inom ramen för en verksamhet som innebär att en sakkunnig rådgivare gör allmänna marknadsobservationer och försöker upptäcka eventuella intrång i immateriella rättigheter, begångna av, i detta skede, okända intrångsgörare. Om läget är sådant att en sakkunnig rådgivares tjänster, oavsett tjänsternas karaktär, behövs för att en talan, på ett meningsfullt sätt, ska kunna väckas i syfte att i ett konkret fall kunna värna en sådan rättighet, är däremot kostnaderna för anlita en sådan rådgivare att betrakta som ”andra kostnader” vilka, med stöd av artikel 14 i direktiv 2004/48, ska ersättas av den förlorande parten.

40 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 14 i direktiv 2004/48 ska tolkas så, att den utgör hinder mot nationella regler som innebär att kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare endast ersätts om den förlorande parten har gjort sig skyldig till ett fel, och under förutsättning att dessa kostnader är direkt och nära kopplade till väckandet av en talan för att värna en immateriell rättighet.

Rättegångskostnader

41 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) **Artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter, ska tolkas så, att den inte utgör hinder mot en sådan nationell lagstiftning som den i det nationella målet, vilken föreskriver att den förlorande parten ska förpliktas att ersätta den vinnande partens kostnader för förfarandet, ger domstolarna möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i målet och innehåller ett system med schablonmässiga taxor avseende ersättningen för advokatkostnader, under förutsättning att dessa taxor säkerställer att de kostnader som den förlorande parten ska ersätta är rimliga, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma. Dock utgör artikel 14 i direktivet hinder för en nationell lagstiftning som innehåller schablonmässiga taxor varigenom det, på grund av alltför lågt satta maximibelopp, inte säkerställs att åtminstone en betydande och lämplig del av de rimliga kostnader som den vinnande parten har åsamkats ersätts av den förlorande parten.**

2) **Artikel 14 i direktiv 2004/48 ska tolkas så, att den utgör hinder mot nationella regler som innebär att kostnader för att anlita en sakkunnig rådgivare endast ersätts om den förlorande parten har gjort sig skyldig till ett fel, och under förutsättning att dessa kostnader är direkt och nära kopplade till väckandet av en talan för att värna en immateriell rättighet.**

Underskrifter